

יא

אָבִימִן אָבִימִן יִקְרָח
אָמֵא בְּאַיִדוֹאָה הַתִּיבָה
בְּתַפְלָה בְּאַיִדוֹה הַתִּיבָה
אַתָּה מֵלֵךְ אֵת מִוִּיבָה

וְהָיָה לְרֹאשָׁה מִסְפֵּת
וְהָיָה לְרֹאשָׁה לִי שְׂפִימִן
נָשׁ קִצְוֹתֶיהָ הַלְקִימִן
כְּצֹר מִמִּיבָה בְּנִימִן

וְהָיָה מִלְּפָנֵי הַתִּיבָה
וְהָיָה מִלְּפָנֵי הַתִּיבָה
נִפְלֵל לְלִבִּי וְכִי
הַכְּשָׁה מִיבָה וְהַכְּשָׁה
וְהָיָה מֵלֵךְ בְּנִי הַכְּשָׁה -
הַכְּשָׁה מֵלֵךְ הַכְּשָׁה!
וְהָיָה וְהָיָה וְהָיָה
הַכְּשָׁה אֵתוֹתָהּ שֶׁל אָמֵא

י'ר'פ

לסוף גיוון

לתמונת אפא

תמנחך פה שלזה. את אחרת:
קצת נאה תביכה על שאת - אפי.
מלה בדמעה ובחידך מתרת
ובעולם איך שאלת: "מיו"

לא תמהת, לא רמת, עת באתי אליך
מדי יום ביטו ואמרתי: "תיו"
את הכל הבאת לי כמו דרך
רק מפני שאני - אני.

וזהו מפני את היס חזרת
את יתן-לדתי, תמשך בבר שתרה:
עת תבוא אליך הבת הבוגרת,
היא תביא את יאוש תחתה שבערה.

כן. אבוא רבצה ולא אשאל לשלומך.
לא אבכה בחיך, לא אלוש: "אמיו"
את תדעי:
זה שעובד הנה לי יקר מפני
ולא תשאלני: "מיו"

חמוטל 27-1019

אם

מהדבש העודף שנותר בשירה
ולא יכלתי לעכל
היא עוד מושחת אותי
גם עתה, כשבא חרף
ואוול כחה לזמזם באוגי.

הניחי לזכר העקיצות
שיקהה ויחעול כמו אצבע רפה
צובטת בי לפעמים ביד לא מאמנת
זמזום של מיתרים.

לקחי אור

לקחי אור

כשהייתי בתיכון

כשהייתי בתיכון נשבעתי:
אתחנן ולא אראה לעולם
את פניו המקמטים
שתמיד מקנאים באמהות אחרות.
הוי, כמה שבועות רעננות
וחכליות היו לי בתיכון!
בבקר קרעתי את הצפית הרקומה
ציצים בחלים מרב ועם
על מזמנת הפרמה שלך שבלילה
מנעה ממני לצאת לטיול עם חם
בצוהרים גלחתי את שער ראשי
ומה לדעתך הרגשתי בערב כשגליתי
שהוספת בכתב ידך המר של כמה מלים
למכתב האהבה שלי לגבר נשוי
באמת כבר אינני זוכרת בדיק
אני זקנה מדי ופני המקמטים
שתמיד מקנאים באמהות אחרות
איום נחוצים לאיש מלבדך.

כ"א' אלול

טיול עם אמא

אינני מקידה אותה
אם לומר את האמת
גם היא לא מקידה אותי.

אני רואה את התל המחליר בעיני
ואת נפשה המחלילה בערבים
קשקשט טונה קטן בחיקה
ביתר עם הזנמים
מל ארגז הסליונה.

אך שפת אמה איננה שפת אמי
לכו אנתנו מצריפות לטיל:
ללכת טוב מלשבת,
לשבת טוב מלשכב,
לשכב טוב מלישון,

ואנתנו מסילות,
ורועה משחלת בורועי -
אנתנו משחקות את פעם הייתי
אמא שלך
עכשו את אמא שלי.

הארץ 7/4/00

נרות נץ-החלב

לאמי

.1

הג'נקולוג שברק את רחמי
רשם בכרטיסיה שלך:
Total prolapse
ואני תרגמתי: חרבן הבית הראשון.

.2

בלילה במטתי
אני מגשימה את משאלתי:
לשכב על הצד עם רגלים מקפלות.
אחד כך בחלום אני מתכרבלת לתוך
חלצת האנגורה שלך
החומה
הרכה כמו אהבה,
פשוטה כמו בטן.

.3

כל בקר אני מביאה לך מהבית
סגוריצ'ים קטנים יפים
שיהיה לך
מלים יפות של לחם
לפיס את מר מות:
שבילת שועל
חטה גבוטה
פומפריניקל אני מביאה לך, לחם
שבצת הדגנים
רק תאכלי, תאכלי
לחם חי נגד המות
לחם מלא נגד הדיק.

.4

בפרוזוד
מאחורי הדלת
אורבת אלוהיית הפרזול:
העגלה
בזמן קריב.

.5

לֹא הֵייתִי צָרִיכָה לְהִלָּשׁוּ עָלֶיךָ
לְאַמְבּוּלָנְס.
לֹא יָכַלְתִּי הֵייתִי מִבְּרִיחָה אוֹתָךְ
לְמִדְּפֹאֶת הַחַיּוֹת שֶׁל אֲשֶׁר מְשׁוּדָר
כְּדִי לְהַדְדִים אוֹתָךְ מִפֶּה

הֵייתִי מִתְעַבֶּקֶת
וְלוֹחֶשֶׁת לְתוֹךְ פְּנִיךָ טוֹבָה, טוֹבָה
עַד שֶׁיִּגְמְרוּ צִדֵּי הַמּוֹת
כִּמָּה שֶׁיִּקַּח
עַד שֶׁתִּלְדִּי אֶת עֲצָמֶךָ
לְתוֹךְ הַצַּד הָאַחֵר.

6.

מיום ליום דוהים
אדומי החזה
שעל חלוקי

אבל מכל המקומות
אני חוזרת אליך
כמו הנזיר למטען

7.

בגנותך הדליק מישור את נץ החלב,
לא יאמן איה עלו ופרחו כלם לכבודך,
כל הגנה –
היית צריכה לראות –

8.

על גוזל עודב שכבר חוש
אני לועסת בשבילו פקאנים –
לא ספרתי לך

לא ספרתי לך איה הוא רובץ על לבי
ואהב איה אני שודקת לו ארנחואז.

אני פותחת אותו כאן, גם
אם הוא רק עלילת משנה
בספר שלנו
ומותו בידך אתך לטעמי
הוא הסחפת מיתרת של המספר
הפל-יודע.

אפשר היה להסתפק
בעצם נוכחותו.

כל עודב אחרי פו
הוא Nevermore

.9

בְּמִדּוֹד מוֹדְעוֹת הָאֵבֶל
הַצְמִידוּ אוֹתָהּ לְאַחַד אֵינֶג' יָנֹר.
אֶפְלוּ עֲכָשׁוּ, אַחֲרֵי שֶׁפָּשַׁט אֶת הָעוֹלָם
הַזֶּה

עֲרִיז הוּא לְבוֹשׁ בְּתֹאֵר הַדְּפָאִים
וְאֵלּוּ אֵת, סוּף סוּף –
לְצַד אֵינֶג' יָנֹר.

10.

הַטָּקָס הָיָה צָנוּעַ:
פְּקִידַת מִשְׁרַד הַפְּנִים הוֹשִׁיטָה לִּי
אֶת תְּעוּדַת הַסִּיּוּם שְׁלִי. אֶת
שְׁמֵעוֹלָם לֹא הִיָּתָה לָּךְ שׁוּם תְּעוּדָה
זְכוּת פְּתָאם בְּתֵעוּדַת פְּטִירָה
יָפָה, עִם סִמֵּל הַמְּדִינָה
כָּאֵלּוּ הַצְּטִינָה מְאֹד בְּמִשְׁהוּ
וְעִמְדַת בְּכָל הַדְּרִישׁוֹת.

הִיא שָׁאֵלָה אִם אֲנִי רוֹצֶה גַם לְעֶרְכֵן
(כִּד אָמְרָה) אֶת תְּעוּדַת הַפְּטִירָה שֶׁל אָבִי.
אֲנִי כִּד הַצִּיָּחָה אוֹתוֹן זוֹ לְצַד זוֹ
כְּשֶׁתִּי מַצְבּוֹת תּוֹאֲמוֹת
וְלַחֲצָה עַל פַּעֲמוֹן חֲשֵׁמְלִי.

יִרְדֵּתִי לְרָחוֹב וְהַמִּשְׁכָּתִּי לַפִּסֵּעַ
כְּמוֹ יִלְדָה
קִטְנָה
שְׁמִחֻזִיקָה יָרִים לְהוֹדִי נִיר
מִרְשָׁד שִׁים בְּרִית.

ו.א.י. 9/10/79

3. ני ג' 101

הצינורית המוציאה את השתן מהגוף של אמא כזה מדי. לא שתתה מספיק, אומרת האחות. הכול שקוף. אין מחסה אפילו לפסולת. "תנסי", היא קוראת את השאלה בעיני. "אין ברידה. אפילו תכריחי." אם לא תשתי יבוא שוטר, אמא, יבוא רופא. "לא רוצה ודי!" מנענעת את הראש, קופצת שפתיים, מגייסת את שארית הכוח שלה למרד. ואחרי שמסתיים ביקור הרופאים מסמנת לי שאקרב אוזן אל פיה, מנסה לפייס. "הטבעות בארון המצעים."

שעות אני מודדת את הטבעת המוקפת שבבי יהלומים, מוציאה ומכניסה את האצבע האחת ואחר כך את השנייה לתוך החלל שנוצר בין האצבע שלי, הרוזה, לזו שהיתה מלאה, של אמא. בין הגוף שלה לגופי. מלים קפואות אני חוצבת בחנות התכשיטים: אמא שלי נפטרה וזאת הטבעת שלה. אפשר להתאים אותה לאצבע שלי? הנהן. כמובן. טוב, אבוא בהזדמנות לטפל בזה. שקט. מנסה לקרוא בעיני המוכרים את התגובה, בחרת את החנות לפי הבעת הפנים של המוכר לשמע מלות הפתיחה שלי. מקווה למלמולי ניחומים מאנשים זרים. מנסחת תנאים להשתתפות שלהם בהעברת הדורות. שלומית נוסעת למזרח הרחוק. שתי הנשים שעטפו אותי משני צדיה של קליפת האמהות חזו הצדה, והחלבון עכשיו שקוף מתמיד. אחרי נסיעתה אני שבה לחנות התכשיטים וממשיכה את המשפט במקום שנפסק. "תוכלו לעשות מזה ארבע טבעות, אחת לכל נכדה?" שוב הולכת, שוב חוזרת, שוב הולכת. רק בפעם השלישית אני נוהגת את הודאת הפירוק. צו הריסה. מזכרת אתורונה מכסף ראשון שאבא הרוויח

מעבר לצורכי היומיום. טבעת במקום הטבעות שנתנו
כשוחד, במקום טבעת הנישואים שהוריד מאצבעו כדי
לקנות ליוסי בנות בתקופת הצנע.

חודשיים אני עונדת את שלושת היהלומים שעברו
מאמא אל שלומית במזרח. תחנת ביניים קטנה ונרצצת
על האצבע, חיבור בין דור לדור שהחוט שלו חרצה
לרגע את הגוף שלי. מציצה בטבעת בהיחבא, מזמזמת
שיר ילדים, "בואי אמא, בואי אמא, שבי איתי עד
שאגדל". שיר ילדים? רגע, וכשאגדל — אוכל לתת
לה ללכת?

אולי כשאמא תגדל. אז אשחרר אותה לדרכה. מלאה,
אנושית, הפעם גם נוגעת. "אנחנו היתומים לא דומים
לאף אחד," אומרת נלי זק"ש בשיר שגזרתי והצמדתי
ליומן השנה שלי. מתוכחת איתה, מערערת, משיבה
לה, ממש כמו אמא.

כזו לא ילדה אף אמן

אברהם 9.

היום אני מעלה, כי לא סתירה קיימת בין הלסביות לאנה, אלא חפיפה.
הקשר האחד השורר ביני לבין אהובתי, ביני לבין אמי, ביני לבין בני, הוא

קשר האם - פרימיטיבי, חובק-כל, ראש וראשון במעלה.
כאהבתי לאשה אחרת גיליתי דחף עמוק להיות אם לאהובתי ולמצוא בה
אם. בראשית חששתי מפני התגלית. כל דבר סביבי אמר לי שהיא רעה
מיסודה. הפרוידיאניות הפופולרית הטביעה עליה אות קין של קבעון, אות
לאי-בשלות. אך אס-אס למדתי להאמין בצרכי ובמאוויי... עתה אני אוצרת
בתוכי את הדממה שבין שתי נשים אהובות ושמה מכסחי בה, זו הדממה
שבה כל אחת עשויה להיות אם ובת. יותר מכל מתבהר הדבר בשעת אה-
בים, כאשר מעטה ההפרדה של חיי היומיום מוסט לשעה קלה. כאשר אני
נושקת לאהובתי, כאשר אני מלטפת אותה וחודרת לתוכה, אני גם ילדה
השבה וחודרת לגוף אמי. ברצוני לשוב להרמוניה הרחמית, וגם לאותו ער
לם עתיק יומין. אני חודרת לתוך אהובתי, אך היא השבה, באורגומה שלה.
בפניה אני רואה שעה ארוכה של אושר תת-הברתי אשר התינוק נושא את
זכרונו מאחורי עפעפי העצומים. וכאשר היא מבקשת לחזור לתוכי...
העוצמה היא גם דחיפה, לידה! היא נכנסת ומוזהה עם שכרון החושים הנר-
ד... וכך שבה גם אני אל מסחרי אמי, אל העולם שבו נישא ורומם קשר
האם.

עתה אני מוכנה ומוזמנה לשוב ולהבין את מי שבגופה נישאתי. עתה שאני
יכולה לגלות אותה, לסלוח לה על רגשי הדחייה שחשתי, על געגועי אליה,
על כאבי. מעולם לא רציתי בה, עד אשר הייתי נחשקת בעצמי. נחשקת
בידי אשה. עתה אני יודעת מה פירוש הדבר להיות חשופה כתינוק-ברזומ,
חשופה עד לשורשי תומתי, לשכב עם אשה ולהעניק לה כוח לשלוט
בשבריריזתי. להחזיק בכוח להיות נערצת ויקרה. עתה, כשאני יודעת כל
זאת, אני יכולה לשוב אליה, אל זו שלא יכלה להעריצני ולהקירני בשעה
שבה נזקקתי לכך. עתה אני יכולה לשוב בלא אשם ולקוות, שהיא מוכנה
ומוזמנה לקראתי.

אברהם

גרה

★

לאמא

תני לי ללכת
עם בני גזעי
אדירי החפש והחלום.
האינך רואה,
שמחלומות האשר
שלך
בומשים חיי?

מן הארכיון

גרה

פנאי

היה לנו אוצר סמוי של פנאי
עדין באויר הבקר,
פנאי של ספורים, דמעות, נשיקות
ותגים.
פנאי של אמא, סבתא, והדודות
יושבות בנחת בסירה
של זיו,
שטות אטאט
בדוגית השלום
עם הירח ועם המזלות.

פנאי

אפרת מילר

אני מחזיקי אפרת

מבוכ סימסרי

סמוכות זו לזו עד כאב
סבוכות זו בזו עד שיששוש
קרובות זו לזו עד הכרה
בחוסר יכולתנו להתקרב

עמדנו
זו מול זו
במפגש שזמן הזמן

את - צרורה בעצמך ואני - צרורה בעצמי
את - קבורה באימך ואני - קבורה באימי

את, צבורה בסבלך - היית סבורה שאלך,
ואני, צבורה בסבלי - הייתי סבורה שתפלי.

בסוף בחרת ללכת
באמת שלך, הדועכת,
מותירה אותי
במבוכ עם ריח מוכר
ששמו : הישארות
וסופו : מטבח מואר

עורי, עורי, אם נכונה

עורי, עורי, אם נכונה,
אם ישנך בוודאי את יודעת,
מתחת לפה העכור ממלים
מקנן הציווי: לגעת.

עורי, עורי, אם נכונה,
השנים כבר כיסו את פנייך,
והרחק מן הגוף העטוף בשמיכה
מוטלים חיבוקך וידייך.

עורי, עורי, אם נכונה,
שנתך היא דיעה משובשת,
בעומק מוחך התפוס בקפליך
עוד נרצחת האם הניגשת.

עורי כבר, עורי, אם נכונה,
כה קרובה, אך תמיד נסוגה לי.
במרחק פעימה מליבך הפועם
עוד ממחין המרחק הבנאלי.

הו, אמי, בת-האלמוות המזיעה

הו-אי מי, בת האלמוות המזיעה,
תינוקת קמוסה ומשובשת,
ממרחקי אפרת, ממרחקי בלי-שם,
אני קוראת לך, מגששת:

הו-אי מי, בת-האלמוות המזיעה,
קילוחי חומר סמך, שיבשו לערימה דוממת,
ממרחקי אפרת, ממרחקי אין-איש,
אגיש את קריאתי המדממת:

הו-אי מי, בת-האלמוות המזיעה,
חלקי דמעות, שננטשו על לחי,
ממרחקי אפרת, ממרחקי תהום,
אושיט לך מוס, שבקצו בכי:

הו-אי מי, בת-האלמוות המזיעה,
בועת ילדות, שרופה ומקוללת,
ממרחקי אפרת, ממרחקי בלימה,
אפרוש את שמיכתי המבוהלת:

הו-אי מי, בת-האלמוות המזיעה,
מלה קפואה, שנדבקה לפצע,
ממרחקי אפרת, ממרחקי קירבה,
ממרחקי זכוכית, בוצע כאן רצח.

מעולם לא התעייפת

מעולם לא התעייפת לספר לי
עד כמה את עייפה.

היית כדי להעלים לי.
חזרת כדי לשוב להפרד.

הבהלת כדי להרגיע
והרגעת כדי שאשמע

את תיקתוק
ליבך החרד.

שילמת כדי שאחייך.
חייכת כדי שאשלם באהבה.

ובכל מצב מלבד מצבך
הייתי מפלצת כפוייית טובה.

תודה, לא מעוניינת

מה חושבת בתי, אפרת מישורי? שהעיקר להיראות מיוחדת מאוד? שחשוב להתפרסם, ובכל מחיר? שהכל אפשרי והכל מותר? כנראה שכן. כך אני למדה מהראיון עימה (מוסף זה, 25.10.02), עם זאת ספר שיריה חורש. ברקע להמשך בריצוני לציין כמה עובדות בסיסיות: אפרת נולדה בלידה רגילה להורים מהשוב, שניהם עדיין בחיים, והם גידלו אותה עם כל האהבה, האחריות והמסירות שלהם, וכמובן, גם עם המיגבלות שלהם.

אבל בדבריה שלה על נסיבות לידתה וגידולה, כלי שום לוגיקה, רועמים תותחים מיתולוגיים: היא היתה 'הומלס' ו'יתומה', היא 'ילדה את עצמה' והיא כדעת תחת גטל 'האומללות וההתעללות' של אמה יולדתה אמת, ידעתי כאב, ואפילו עמוס, בילדותי וגם אחר כך (ואין יחוד רב בכך). אבל ידעתי גם הרבה חום ואהבה. לא הייתי קורבן להתעללות, כדבריה, ולא בצל של אומללות העברתי את חיי וגידלתי את בנותי.

אני קוראת את הראיון עם אפרת ומרגישה שהפכו אותי לקוד בהצגת תודה, לא מעוניינת. גם אם את חשובה לי מאוד וגם אם את חושבת שזה היפך אותי למעניינת. מטפיק, אפרת.

רונה שנייד

תל-אביב

מדוע ועזעני מות אמי כה עמוקות? מאז עזבתי את הבית, היא הפיחה בי התלהבויות מעט מאוד. כאשר איבדה את אבי, ריגשתי עוצמת יגונה ופשטותה וגם חרדתה הדאגנית: "אני חושבת עליך" הייתה אומרת לי, בהגיחה שאני מתעת דמעותיי שלא להוסיף על כאבה. שנה אחר כך, גסיסת אמה הזכירה לה בצער את גסיסת בעלה: ביום הקבורה הייתה רחוקה למיטה מחמת התמוטטות עצבים. ביליתי את הלילה לצדה; בשכחי את סלידתי ממיטת כלולות זו שבה נולדתי ובה מת אבי. התבוננתי בה בשנתה; בגיל חמישים וחמש, בעיניים עצומות ובפנים מפויסים. עדיין יפה הייתה; הערצתי את העובדה שעוצמת רגשותיה גברה על רצונה. בדרך כלל, מהרהרת הייתי בה באדישות. אולם בשנתי — לעומת אבי שהיה מופיע בנדיד ולהרף-עין — היא מילאה תכופות תפקיד של-ממש: היא נתמזגה עם סרטור והיינו מאושרות יחדיו. ואחר היה החלום הופך לסיט: מדוע אני גרה עמה שוב? כיצד נפלתי שנית תחת שודדתה? מערכת יחסיו הישנה המשיכה לחיות בקרבי בכפל-צורתה: תלות אהודה תקוטה. תלות זו קמה לתחייה במלוא עוצמתה, כאשר תאות אמא, מחלתה, קצה, ניפצו את השגרה שהנהיגה את קשרינו עכשיו. מאחורי הנוטשים את העולם הזה, מתאיין הזמן, וככל שאני מתבגרת, כן מצטמק עברי. ה"אמא הקטנה היקרה" של שנות העשרה שלי שוב אינה נבדלת מהאשה הערינת שדיכאה את בחורתי; ביכיתי את שחיהן בבכיי על אמי הזקנה. עצבות כשלוננו,

שסברתי כי כבר השלמתי עם חלקי בה. שבה אל לבי. אני מתכוננת בשתי תמותותינו מאותה עת. אני בת שמונה עשרה והיא מתקרבת לגיל ארבעים. כיום אוכל כמעט להיות אמא וסבתא של אותה עלמה צעירה עגומת-עניים. רחמי נכמרו עליהן — עליי, משום שכה צעירה אני ולא מבינה דבר, ועליה, משום שעתידיה נעול ומעולם לא הבינה דבר. אולם אין בידי לתת להן עצה. לא היה בכוחי למחות את תלאות הילדות אשר רנו את אמא לעשותי אומללה ולסכול בחזרה כתוצאה מן. שהרי אם הרעילה שנים אחדות מחי — גמלתי לה על כך במטבע דומה בלא שזממתי זאת. היא ייסרה עצמה בעבור נשמתי. בעלמא הדין היא הייתה מרוצה מהצלחותי, אך נפגעה עד למעמקי נשמותה מן השערורייה שעוררתי בסביבתה החברתית. לא נעם לה לשמוע בן דוד מזהיר: "סימון היא קלון המשפחה".

השיניים שנתרחשו באמא בעת מחלתה החריפו את חרטותי. כבר אמרתי זאת: מצוידת במזג איתן ולוהט, היא נפגמה ונעשתה בלתי נוחה על-ידי ריתוריה. רתוקה למיטתה. היא החליטה לחיות בעבור עצמה ושמה בכל זאת על דאגה מתמדת לזולת: מגיגוריה נולדה הרמוניה. אבא תאם בדיוק לדמותו החברתית: מעמדו והוא גופו דיכר מפיו בשפה אחת. מלוחיו האחרונות — "את הקדמת להרוויח למחייתך: אחותך עלתה לי ביוקר". מנעו את הדמעות. אמא הייתה שקועה עד צוואר באידיאולוגיה ספיריטואליסטית; אך הייתה בה תשוקת חיים חייתית שהייתה מקור אומץ לבה וקירבה אותה לאמת כאשר נתחדשה למעמסת. גופה. היא נשתחררה מן הדפוסים השגרתיים שהסוו כל שהיה בה מן הכן והמרתק. אוראז חשתי בחום החיבה שהקנאה עיוותה לעתים כה קרובות ושהיא ידעה לבטא כה גרוע. מצאתי עדות נוגעת ללב לחיבה זו בניירותיה. היא הגיחה בצד שני מכתבים שנכתבו האחד בידי ישועי,

והשני בידי חברה, ואשר הבטיחו לה שכאחד הימים אחזור בתשובה לאלוהים. היא העתיקה בכתב ידה קטע מ"שמסוך" שבו הוא אומר בעיקרו של דבר: אילו פגשתי בגיל עשרים חבר בוגר רב תהילה שהיה משוחח אתי על ניטשה, ז'יד, על חירות, הייתי מתנתק מבית האב. חיק זה הושלם על-ידי מאמר שנגזר מעיתון: דאן פול סרטור הציל נפש. רמי רוד מספר שם — דבר כחב דרך אגב — שלאחר ההצגה של בֶּרְיֶזְנָה, בסטלג D XII, רופא אתיאסט שב לדת. אני יודעת היטב מה חיפשה בטקסטים אלה: להיות מורגעת באשר אליי; אולם היא לא הייתה חשה בצורך אלמלא צרכה לה דאגה לישועתי. "מובן שאני רוצה להגיע לשמים, אך לא בגפי, לא בלי בנותיי", כתבה לנזירה צעירה.

קודה לעתים קרובות שהאהבה, הידידות, החברות מתגברים על בדידות המוות, למרות הגילויים החיצוניים. אפילו כאשר אחוזי בידה של אמא, לא הייתי עמה: שיקרתי לה. הואיל והיא תמיד הולכה שולל, אותה הולכת שולל אחרונה הייתה נתעבת בעיניי. נעשיתי שותפה לגורל שהתאנה לה. ואף על פי כן, בכל תא מתאי גופי התאחדתי עם סירובה, עם מרדה: ומשום כך הכריעתי גם תבוסתה, אף-על-פי שנעדרתי בשעה שנפחה נשמתה — ולמרות שנכחתי שלוש פעמים ברגעים האחרונים של גוסס — הרי למראשותיה ראיתי את המוות מן הריקודים המאקבריים, מעוזה פנים, גחכני, המוות של סיפורי ליל שימורים הדופק בדלת, וקלשון בידו, המוות הבא ממקום אחר, זר, לא-אנושי; היו לו פני אמא גופא החושפת את לסתה בחיך רחב של אי-מודעות.

"ממש הגיעה שעתו למות". עצבות הישישים, גלותם, רובם אפילו אינם סוברים ששעתם הגיעה. גם אני, ואפילו בנוגע לאמי, השתמשתי באותה קלישאה. לא הבנתי שניתן לבכות בכנות קרוב, סב, שגילו יותר משבעים שנה. אם הייתי פוגשת

אישה בת חמישים רצוצה על-שום שאיבדה לא מכבר את
אמה, הייתי חושבת אותה לחולת עצבים: כולם בני מוות;
בגיל שמונים אתה זקן דיך כדי להיות בר-מינן...
הו לא. אינך מת משום שנולדת, ולא משום שחיית, ולא
מזקנה. מתים ממהו. הידיעה שאמי נידונה על-ידי גילה לקץ
קרוב, לא קרעה מן ההפתעה האיומה: הייתה לה סרקומה.
סרטן, תסחיף, דלקת ריאות: זה כה ברוטאלי ובלתי צפוי
כעצירת מגוץ בלב השמים. אמי עודדה לאופטימיזם כאשר
בהיותה משותקת כולה, גוססת, היא חייבה את ערכו האינסופי
של כל רגע. אך עקשות-הסרק שלה גם קרעה את המסך
המרגיע של הבנליות היום-יומית. אין מוות טבעי: דבר מכל
מה שקורה לאדם, לעולם אינו טבעי כיוון שנוכחותו מציבה
את העולם בסימן שאלה.
כל בני האדם בני תמותה: אך לגבי כל אדם מותו שלו.
ואפילו הוא יודעו ומסכים לו, זו תאונה, אלימות שאין לה
צידוק.

מאונץ קא מאונץ

נאריג לנא

אני הבת של אמא ואבא, נכדה של סבא, לא של סבתא שפרה אבל
של סבתא הלנה, זאת שמתה לפני שחי אפילו אבא.
הלנה היא מלכת היוונים, הלנה היפה, אני צאצא של אנשים
רבים. חבל שתמיד נדמה לי שאני צאצא רק של אדם אחד, והוא
אמא. זה מאוד מגביל את החופש ואת הדמיון להיות.

נאריג לנא

327 בן יואל ג'נאר

גלגול

כמו תפלה נקה אמי
ואני ואמי, גלגול
בתנועה מתמדת, מחרישה
אזנים ואינה מרפה, ילדה
ויולדת, עולה ויורדת, סם הדם
של לדתי ומותה, עריסה
ומטתה מאזנים ללא לשון,
תנועות ללא עצור, חבור
תלוי הא בהא בהא היא כי
ואני בה.

קלר 38

1987

גאוג אלג'ע

עשיתי לך עול, אבא שלי
ראיתך דרך משקפיה
של אמא שהיתה גם היא
קצרת-רואי,
תמיד רק דרך
פריזמה אישית
כזאת שכובלת אותנו
בשלשלת הדורות
ונטמעת בנו — לו יכלנו למחות,

טעיתי — אשמתי — בגדתי
בזכות להיות
חפשיה מכל עכבות

גאוג אלג'ע (2002)